

**Տ. ՄՈՎՍԵՍ ԵՊԻՄԿՈՊՈՍ ՄՈՎՍԻՍԱՅՆԻ ՔԱՐՈԶԸ՝
ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ
ՄԱՏՈՒՑՎԱԾ ՈՒԽՏԻ ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ**
(27 հուլիսի 2003 թ.)

*«Դա է որդի իմ սիրելի ընդ
որ հաճեցայ, դնա լուարուք»:
«Դա՛ է իմ սիրելի Որդին, որին
հավանեցի, դրա՛ն լսեցեք»:
(Մաարթ. Ժէ 5)*

«Յանուն Նոր եւ Որդոյ եւ Նոգոյն Սրբոյ. ամեն»:

Միրելի հավաքացյալ քույրեր և եղբայրներ, սիրելի ուխտավորներ,

Նախ և առաջ այս Սուրբ Սեղանի վրա գոհություն և փառք ենք վերառաքում մեր երկնավոր Նորը՝ Նիսուս Զրիսպոսին, որ մեզ ևս Հարավային Ռուսաստանի ժողովրդի հեթմիասին, օրհնությամբ Վեհափառ Հայրապետի, արժանի դարձրեց Մայր Տաճարի օծման 1700-ամյակի առիթով գալու այս սուրբ վայրը, համբուրելու Իջման Սուրբ Սեղանը և այս Սուրբ Խորանի վրա սրանալու մեր Տիրոջ՝ Նիսուս Զրիսպոսի կենդանի մարմինն ու արյունը և լի հոգով ու լի հավատով մասնակիցը դառնալու այսօրվա այս մեծագույն փոռին, որը հեթանոսական մեկ փոռի անուևով կոչվում է Վարդավառ, իսկ քրիստոնեական անվանումով՝ Այլակերպություն կամ Պայծառակերպություն:

Միրելի հավաքացյալներ, այս փոռական օրը եկեք մեկ անգամ ևս բացենք մեր հոգու և սրտի դռները, մրաժենք ու խորհենք այն մասին, թե ինչ դեր և ինչ նշանակություն ունեցավ պայծառակերպությունը մեզ համար, և թե ինչի համար Աստված պայծառակերպվեց Թաբոր լեռան բարձունքին: Եկեք մի պահ այսօր մրաժենք ու խորհենք այդ մասին: Նախ, սիրելի հավաքացյալներ, ինչո՞ր երկու անվանումներ՝ միևնույն փոռին, հեթանոսական և քրիստոնեական, Վարդավառ կամ Պայծառակերպություն:

Վարդավառը հեթանոսական Հայաստանի շար սիրված ու պաշտված փոռերից մեկն էր, որ ուղղված էր գեղեցկության դիցուհի Աստղիկին: Այդ փոռին ժողովուրդը վարդեր էր սփռում նրա արձանի առջև, այսպետից էլ՝ Վարդավառ անունը: Այդ նույն օրը ժողովուրդը գնում էր գեղերի և աղբյուրների մոտ, միմյանց վրա ջուր էին ցանում, ջուր էին սրսկում և միմյանց բարեմաղթանքներ անում՝ ասելով. «Կյանքդ գեղի ջրի նման երկար լինի, ակնաղբյուրի պես մաքուր և ազնիվ լինի, վարդի նման գեղեցիկ ու բուրումնավետ լինի»:

Ահա այսպես մեր հեթանոս նախահայրերը վարդերի ու ջրերի մեջ փորձում էին մոռանալ կյանքի դժվարություններն ու փորձությունները: Հայոց Մեծ Դարձից՝ 301 թ. հետո մեր իմաստուն Հայրապետները ջջջեցին, չվերացրեցին հեթանոսական այն փոռերը, որոնք սիրված և պաշտված էին ժողովրդի կողմից, այլ նրանք փոխեցին, վերափոխեցին, պայծառակերպեցին, այլակերպեցին և նրանց նոր խորհուրդ ու նոր նշանակություն և նոր դե-

րակապարտություն հաղորդեցին՝ պահելով հանդերձ նրանց արտաքին ձևն ու գրավչությունը:

Այսօր, մեր օրերին անշուշտ, Վարդավառը կորցրել է իր նախկին փայլն ու արարողությունները: Մնացել են առանձին դրվագներ, երբ որ կարող ենք հանդիպել փողոցներում կամ բակերում, թե մանուկները և երեխաները ինչպես են միմյանց վրա ջուր ցանում և ուրախանում: Այսօր այն էապես և ամբողջապես դարձել է քրիստոնեական տոն, որը նկարագրում է մեր Տիրոջ՝ Նիսուս Քրիստոսի Պայծառակերպության հրաշալի դրվագը Թաբոր լեռան բարձունքին:

Միրելի հավաքացյալներ, մեզանից յուրաքանչյուրի կյանքում պարահում են պահեր, վայրկյաններ, երբ ցանկանում ենք, որպեսզի այդ պահը կամ այդ ժամանակը վերջ չունենա, քանզի այն բերում է մեծապես հոգեկան խաղաղություն և հանգստություն մեր հոգիներին, և մենք ցանկանում ենք մնալ և ապրել այդ պահի մեջ: Ահա այդպիսի մի պահ, այդպիսի մի վայրկյան ապրեցին նաև Քրիստոսի աշակերտները՝ Պետրոսը, Նովհաննեսը և Նաևկոսը, երբ Քրիստոսի հետ միասին բարձրացան Թաբոր լեռը: Ինչպես որ մեր Փրկչի կարևոր պատգամները և աստվածային իրադարձությունները հիմնականում տեղի էին ունենում լեռների բարձունքին, այս անգամ ևս Նիսուս լեռան բարձունքին, ինչպես ավերարանիչներն են հաստատում, այլակերպվեց, պայծառակերպվեց: Տիրոջ դեմքը փայլեց ինչպես արեգակը, և Նրա զգեստները դարձան սպիտակ, ինչպես լույսը, և այդ լույսը, որ փարավեց լեռան բարձունքին, ամբողջապես ողողեց նաև այնտեղ գտնվող առաքյալների հոգիները և դեմքերը: Եվ այդ պահի ամբողջ գեղեցկությունը, ամբողջ գրավչությունն արտահայտել է Պետրոսը՝ դիմելով Քրիստոսին. «Տեր, բարվոք է մեզ աստ լինել. Տեր, մեզ այստեղ լավ է, կառուցենք փառավարներ մեկը Քեզ, մեկը Մովսեսի և մյուսն էլ Եղիայի համար, և ապրենք այստեղ, այս խաղաղության և հանգստության մեջ»:

Ահա, սիրելի հավաքացյալներ, ինչպես է իրեն զգում մարդ անհավեր սրբության, մաքրության դիմաց և չի ցանկանում այնտեղից հեռանալ: Եվ իրավացի է Նովհան Ոսկեբերանը, երբ ասում է. «Աստված լույսով լավ է ամեն տեղ, մթության մեջ լույս է, անապատում ուրախ է»: Մինչ Նիսուս Եղիայի և Մովսեսի հետ խոսում էր իր ապագա չարչարանքների և խաչի մասին, այդ պահին երկնքից մի սպիտակ ամպ իջավ և ծածկեց աշակերտներին, և ամպի միջից մի ձայն լսվեց, որ ասում էր. «Դա՛ է իմ սիրելի որդին, որին հավանեցի, դրան լսեցեք» (Մատթ. ԺԷ 5): Այդ ամենն այնպես էին վախեցրել աշակերտներին, որ նրանք վայր էին ընկել ու վախից ծածկել իրենց դեմքերը: Նրանք վեր կացան միայն Քրիստոսի քաջալերական խոսքերից հետո. «Ուրքի կանգնեցեք և մի վախեցեք». և տեսան իրենց Վարդապետին միայնակ կանգնած լեռան բարձունքին:

Միրելի հավաքացյալներ, ուխտավորներ, մտքներում էին Նիսուսի չարչարանքի, տանջանքի և խաչելության օրերը: Աշակերտներին քաջալերելու, նրանց հավատքն ամրապնդելու համար անհրաժեշտ էր, որ նրանք մեկ պահ, մեկ ակնթարթ զգային Աստված արքայությունն իրենց աչքի առջև, որպեսզի կարողանային դիմանալ մտքեցող փորձություններին: Ուստի նրանք հոգեպես, մտավի առավել պարարաստ էին տեսնելու և զգալու Քրիստոսի Աստվածության խորհուրդը:

Պետրոսն առաջինն էր հավարքի մեջ, Նովհաննեսը՝ սիրո, իսկ Նակորոսը՝ համբերության և չարչարանքի մեջ: Բավական է հիշել, թե ինչպես, երբ ժողովուրդը Քրիստոսին ընդունեց Եղիայի փոխարեն, Պետրոսը դեմ գնաց ժողովրդի կամքին և հայտարարեց, որ Քրիստոս Աստուծո Որդին է:

Պայծառակերպության հրաշքը կարարվեց, սիրելի հավաքացյալներ, մեզ համար, միմիայն մեզ համար: Մեր Եկեղեցին միշտ այս Սուրբ Խորանից դարեր շարունակ հիշեցրել է, թե ինչպե՛ն պետք է մենք արժանի մասնակիցը դառնանք Քրիստոսի պայծառակերպության խորհրդին, բայց նաև ինչպե՛ն կարող է մարդ անհատը մասնակիցը դառնալ աստվածային այդ մեծագույն խորհրդին: Կարող է, կարող է՝ հոգևոր իմաստով, քանզի Աստված Սուրբ Տոգին փվեց առաքյալներին և առաքյալների միջոցով, մկրտության միջոցով այն նաև բաշխվում է յուրաքանչյուր քրիստոնյայի, ուստի պարզ է դառնում, որ մենք կարող ենք նաև բաշխվում է յուրաքանչյուր քրիստոնյայի, ուստի պարզ է դառնում, որ մենք կարող ենք մասնակիցը դառնալ Քրիստոսի պայծառակերպության խորհրդի, քանզի մենք ևս, ինչպես ավետարանիչները, սպացել ենք Սուրբ Տոգու շնորհները, և Պողոս առաքյալն ասում է, թե պայծառակերպությունը շարունակվում է բոլոր քրիստոնյաների համար, ովքեր հավատում և հեկտում են Քրիստոսին: Իսկ ահա Տիմոտեոսի հանդիպումը լեռան բարձունքին Մովսեսին և Եղիային ունի իր ավետարանական բացառությունը, քանզի Մովսեսը հիմնադիրն էր և օրենսդիրը Մովսիսական կրոնի, իսկ Եղիան առաջինն էր, որ հրեղեն կառքով երկինք բարձրացավ, և Տիմոտեոսը Կրակարանի այս երկու լուսն մարդիկ իրենց երկրային կյանքի մեջ լուսապակով պսակվեցին: Մովսեսը՝ երբ Միևս լեռան բարձունքից փրանաբանյա պարգամը ձեռքին իջնում էր ցած, և Եղիան՝ հրեղեն կառքով երկինք բարձրանալիս: Եվ ահա Տիմոտեոսը Կրակարանի երկու լուսն մարդիկ եկան վկայելու նոր լույսի, Աստվածային լույսի մասին, որն ասում էր. «Ես եմ լույսն աշխարհի»:

Ներկաբար, սիրելի հավաքացյալներ, պայծառակերպության այս դրվագն ուսուցանում է մեզ, որ Քրիստոս Աստուծո Որդին էր և Փրկիչը աշխարհի, և բացվում է թաքնված գաղտնիքը, և Քրիստոսի Ֆիզիկական մարմինը միանում է Նրա Աստվածայինին, միանում է մարդ և Աստված. և երկրորդ՝ բացվում է հեղմահու հավիտենական կյանքի խորհուրդը մեր մեջ, երրորդ՝ ցույց է տրվում այն երանությունը, այն գեղեցկությունը, որ սպասվում է հավիտենական կյանքում, և չորրորդ՝ պայծառակերպության խորհրդով ասվում է, որ Թաքնը լեռը առաքյալների ելնելով մարդն էլ պետք է բարձրանա ժամանակավորից, երկրավորից, որպեսզի արժանի դառնա հավիտենական կյանքին: Ահա այս էր իմաստը և խորհուրդը և բովանդակությունը Քրիստոսի պայծառակերպության:

Միտելի հավաքացյալներ, այսօր մենք ապրում ենք այդ խորհուրդը, Քրիստոսի պայծառակերպությունը, խորհուրդը Նրա Աստվածային փառքի, Աստվածային լույսի, որ ողողել է մեզանից յուրաքանչյուրի հոգին և խորհել և մտածել է փառքի ազնվության մասին, մաքրության մասին, եղբայրության մասին, թե ունե՞նք արդյոք մենք համապարասխան հոգեկան աղմուկները, որպեսզի կարողանանք պայծառակերպվել Քրիստոսի նման, թե այդպես էլ չպիտի հեռանանք ինքնախաբեությունից, սին վայելքներից և չդարձնենք մեր հայացքները, չհրե՛սենք Աստուծո փառքը, չբարձրանանք Թաքնը լեռը, ազարվենք մեղքերից և քայլենք հավիտենական կյանքի լուսավոր ճանապարհով, լույսով, որ ողողում է մեզանից յուրաքանչյուրին:

Ս. Օգոստինոսն ասում է. «Արևը մեր մարմնի աչքի համար է, իսկ Պայծառակերպության լույսը՝ մեր հոգու աչքի համար է»:

Սիրելի հավաքացյալներ, մեր ազգային Թաթուր լեռը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինն է, այս սուրբ վայրը, ուր 301 թվականին, համաձայն Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի փեսիքի, իջավ Աստուծո Միածին Որդին և Իր լույսով ողողեց Հայոց աշխարհը, հողը մեր հայրենի թանձրացյալ, և այս Ս. Խորանից 1700 փարիներ շարունակ լսում ենք ձայնը, որն ասում է. «Դա՛ է իմ սիրելի Որդին, որին հավանեցի, նրան լսեցեք»։ և 1700 փարիներ շարունակ Աստուծո Որդու ձայնը Հայոց Հայրապետների միջոցով, նրանց շուրթերից փոխանցվում է մեր ժողովրդին, որպեսզի լսենք Աստուծո Որդու ձայնը, և այսօր այն փոխանցվում է մեր օրերի Հայրապետ Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի շուրթերից, որպեսզի լսենք Աստուծո ձայնը, լսենք Տիրոջը, հեղինակը Նրան, որպեսզի հոգևոր ոլորտի՝ բարձրանալը սովորական կյանքի ոլորտից, բարձրացնենք մեր աչքերը, փեսենք լեռերին բազմած մեր վանքերն ու եկեղեցիները, լսենք այնպիսի դարերով աղոթող և ճգնող մեր վարդապետների ձայնը, որոնք կարծես թե երկնքից ասում են մեր ականջին. «Պիտի աղոթեք և աղոթքի մեջ գրկեք մխթարությունը, պիտի հավաքաք և հավաքքի մեջ գրկեք ճշմարտությունը, պիտի բարձրանաք և բարձունքի մեջ գրկեք լույսը»:

Սիրելի հավաքացյալներ, մենք բոլորս այսօր ուխտավոր ենք այսպեղ, Վեհափառ Տեր, մենք ուխտավոր ենք, որ եկել ենք Ռուսաստանից, Ռուսաստանի տարբեր քաղաքներից՝ Սոչիից, Արմավիրից, Կրասնոդարից, Կիսլովոդսկից, Մյալոբուրյուկից, Վլադիկավկազից և այլ քաղաքներից: Եկել ենք, որպեսզի Իջման այս Սուրբ Սեղանի առջև խոնարհվենք և ուխտենք և խոնարհվենք Ձերդ Սրբության առջև և ասենք. «Մենք հավաքարիմ զավակներն ենք Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի և հավաքարմորեն կապահանենք, վառ կապահենք Լուսավորչի անմար կանթեղը՝ մեր հավաքքը, հեռուներում կենդանի կապահենք մեր մայրենի լեզուն, մեր մշակույթը և մեր ավանդությունները: Գիտենք, Վեհափառ, այս սուրբ վայրում մշտապես աղոթում եք Ձեր աշխարհասփյուռ զավակների համար, այդ թվում նաև՝ Ռուսաստանում ապրող:

Ձեր զավակները, Վեհափառ Հայր, ապրում են Ռուսաստանում, ապրում են կարոպով դեպի իրենց հայրենին, դեպի Արարաբը, դեպի Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը, դեպի իրենց ազգային սրբությունները: Եկել ենք այսպեղ, Վեհափառ Տեր, որպեսզի Դուք նրանց օրհնեք, որպեսզի նրանք ամրանան հավաքքով և որպես նոր առաքյալներ՝ պայծառակերպված, վերափոխված, այլակերպված, հեղ ղառնան դեպի իրենց օջախները՝ փարածելու այսօրվա խորհուրդը և Էջմիածնի խորհուրդը, իմանալի լույսն իրենց ընտանիքներից ներս, նրանց ավելի ջերմացնելու, ավելի ամրապնդելու կապը Մայր Հայրենիքի և Սփյուռքի միջև:

Ներկաբար, սիրելի ուխտավորներ, այսօր դուք այսպեղից կզնաք պայծառակերպված, վերափոխված, հոգեպես գոյեպնդված, որպեսզի օրվա խորհուրդն իրապես փանեք և հասցնեք յուրաքանչյուր ձեր քաղաքին, ձեր բարեկամներին և ձեր հարազատներին: Այս սրբազան պահին ցանկանում ենք մեր խորին շնորհակալությունը հայրնել նախ և առաջ Վեհափառ Հայրապետին, որ այս պատիվը, այս առիթը ընձեռեց մեզ այս փոռական օրը բարձրանալու և մեր ժողովրդի հեղ միասին Ս. Պատարագ մատուցելու այս Ս. Սեղանին:

Մեր շնորհակալությունը նաև լուսարարապետությանը, որ այսպես գեղեցկորեն սարկավագաց դասով, դպրաց դասով կազմակերպեց այսօրվա Պատարագը, մեր Սրբազան Հայրերին՝ Հոգևոր Հայրերին, որ իրենց ներկայությամբ պարվեցին մեր Պատարագը և ավելի փոնականություն հաղորդեցին նրան: Անշուշտ նաև ձեզ, սիրելի հավաքացյալներ, որ Մայր Աթոռի հավաքացյալներն եք մշտապես: Մեր խնդրանքն է, որպեսզի միշտ աղոթք անեք այս սուրբ վայրում՝ արտասահմանում ապրող, հայրենիքից դուրս ապրող ձեր հարազատների, քույրերի և եղբայրների համար, քանզի նրանք ձեր աղոթքի կարիքը շատ ունեն, որպեսզի ամուր լինեն հավաքքով, կարողանան օտար ափերում պահպանել իրենց մայրենի լեզուն և իրենց հայրերի հավաքքը:

Ահա այս ապրումներով և մտածումներով, սիրելի հավաքացյալներ, շնորհավորում ենք ձեզ բոլորիդ այս փոնական օրը, որ իրապես Աստծո լույսը սփռվի ձեր վրա, իրապես վերափոխվեք, պայծառակերպվեք և քայլեք հավիտենական կյանքի ճանապարհով, որը փակում է դեպի Աստված, երբ որ հանդիպենք Աստծուն, կարողանանք նայել Նրա հայացքի մեջ և ասել. «Պատերազմեցի բարի պատերազմը, ավարտեցի ընթացքս, պահեցի հավաքը» (Բ Տիմոթ. Դ 7):

Աստծո սերը, շնորհը և լույսը թող լինի բոլորիդ այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենից ամեն: